

Berilo Jugoslovanskega odbora

iz Italije

BOZZOVICCI

POŠILJA: IVAN UČENIKOV - KAIRO - RUE MAN/HAET EL MAHRANI ŠT. 5 - IV. NT. DE/NO

SREDNI VZHOD

Št. 32

22. MAJA 1942

Nazaj k jugoslovanski ideji!

Jugoslovanska misel ni mogla v teku našega dvajsetletnega skupnega državnega življenja nikdar zaživeti v svoji pravi in nepovrjeni veličini. Politične stranke v Jugoslaviji so pogostokrat iskale v jugoslovanski misli agitacijska sredstva in izpostavljale idejo kot bojni prapor nasproti ostalim strankarskim miselnostim, ki so se v gotovih razdobjih množile kot gobe po dežju. Na ta način je jugoslovanska misel, ki bi morala biti nam vsem skupna in nedotakljiva, postala orodje strankarskih obračunavanj in dobila na tisoče najrazličnejših tolmačenj, čeravno je njena vodilna misel tako enostavna, kakor so enostavni vsi prirodni zakoni.

Jugoslovanska ideja ni nikdar in nikomer predpisovala v kakšni notranjepolitični državni obliki naj žive Jugoslovani v svojem lastnem domu. Jugoslovanska ideja je po svojih idejnih nosilcih pokazala na nujnost, da si zgradimo lastno hišo, v kateri bomo živeli vsi pod eno streho v slogi in miru in kjer se bomo svobodno razvijali na vseh poljih kot samostojna državna skupnost. Ali naj ima ta hiša eno samc skupno sobo, ali pa tri oziroma štiri posebne sobice, to za jugoslovansko misel kot tako ni bilo niti nujno niti važno. Ali nekaj drugega je pač narekovala jugoslovanska misel, namreč to, da v tej naši hiši ne sme biti predpravice za enega in zapostavljanja za drugega. V tej naši hiši - po duhu jugoslovanske misli - mora vladati popolna enakopravnost, t. j. vladanje treh v pravicah in dolžnostih popolnoma enakih bratov. In ravno v tem gledanju po enakosti pravic smo grešili vsi po vrsti. Naši bratje Srbi so mislili: Mi smo številčno najmočnejši, za osvobojenje imamo največ zaslug, zato nam pripada vodstvo in pravica gospodarja nad ostalima. Naši bratje Hrvatje so mislili: Mi smo posebna individualnost z najstarejšo zgodovino in samostojnostjo ter imamo zato vse pogoje, da se vladamo po lastnih smernicah, pa nas zato jug in sever ne zanimata. Mi Slovenci smo mislili: Mi smo najkulturnejši in najbolj civilizirani del Jugoslavije pa nam zato jug ne sme zapovedovati. - Tri razne miselnosti, tri razne domišljavosti, tri pogubne hegemonistične pobude, ob katerih se je potvarjala jugoslovanska misel.

Iz takega mišljenja so se izvajale številne definicije in razlage pravega jugoslovanstva. Praktično jugoslovanstvo, ki ga je strankarsko-politična gorečnost vpregla v partijski voz, je sprevrglo idejo v krivi nauk. Saj še dobro pomnimo, da so se naši oznanjevalci, ki so nas prepričevali, da je n. pr. samo najstrožji centralizem pravoverna jugoslovanska zamisel in da je vsaka druga notranje-politična rešitev izdajstvo jugoslovanske misli. Na drugi strani so stali ljudje, ki so bili prepričani, da je jugoslovanska misel aplikacija najširše konfederacije. Oboji pa so bili v veliki zmoti.

Mnogo je bilo v Jugoslaviji iskrenih rodoljubov, ki so v centralizmu gledali moč in silo naše skupnosti, to predvsem zato, ker so jim tako moč kazale zlasti srednjeevropske države, ki so po dolgih in včasih zelo težkih notranje-političnih potresih dosegle svoje popolno zedinjenje po vzorih centralizma. Priznajmo, da je jugoslovanski centralizem doživel polom. Dobra vera vseh, ki so po svojih skromnih močeh pomagali graditi Jugoslavijo po modelih centralizma, ni mogla - pred letom dni - dokazati svoje upravičenosti. Nic ne vemo, ali bi kaka druga oblika našega notranje-

ga življenja mogla pokazati večjo odpornost. Dokazov ni, ali centralizem ni izpričal zadostne trdnosti, preizkušnje ni prestal. Vsi pošteni rodoljubi, ki hočejo našo bodočnost utemeljiti na boljših in zanesljivejših osnovah, morajo spoznati, da so bila gledanja in prepričanja glede centralizma znatno previsoko ocenjena. Če smo to spoznali, potem tudi ne more biti nobenega tehtnega razloga, da se ne bi pridružili drugi zasnovi, zasnovi samoupravne ureditve naše bodoče skupnosti. Res je, da nam tudi ta oblika ne daje nobenega jamstva, da bo zgradba na teh načelih tista toliko iskana rešitev, ki bo zadovoljila vse Srbe, Hrvatje in Slovence. Ali, če smo se poprej zavzemali kot iskreni rodoljubi za centralizem, ker so nam tako zasnovo narekovali primeri sosednih držav, zakaj ne bi preizkusili sedaj primerov držav, ki so bile zgrajene na temeljih samoupravne ureditve. V nekaterih državah imamo prav močne in prepričevalne dokaze, da je samoupravna oblika utrdila državno skupnost z nerazdružljivo usodno povezanostjo. - Mnogo smo grešili pri centralizmu tudi v tem, da smo poskušali izbrati najbolj ekstremne oblike. Če bi bil naš centralizem prožnejši in če bi v njem poskušali uveljaviti samoupravne zamisli - vsaj tam, kjer je to bilo izvedljivo - potem bi tudi naš centralizem najbrže ob usodni uri ne pokazal tako razrahljanih temeljev naše državne skupnosti. Iz tega sledi dober nauk za bodočnost in ta je, da nam bo ekstremna izvedba samoupravne oblike zopet v veliko škodo in da je potrebno, če se ta oblika osvoji, izvajati jo v duhu prožnosti in prilagoditve praktičnim potrebam naroda. - Vsi, ki smo danes izven svoje podjarmljene domovine, nimamo pravzaprav pravice odločevati o tem, kakšno naj bo naše bodoče notranje življenje. Pravico odločbe ima samo narod v domovini. Kljub temu pa je neobhodno potrebno, da že danes pridno, resno in pošteno proučavamo ta vprašanja, ker iz njihove pravilne rešitve bomo lahko izluščili pristno narodno potrebo in navdušili narod za tisto obliko, ki mu je najbližja in ki bo nudila največja jamstva za trdnost naše medsebojne povezanosti.

Rekli smo že poprej, da so krivi oznanjevalci smatrali, da je najstrožji centralizem nujno povezan z jugoslovansko idejo kot tako. V Jugoslaviji smo doživljali, da so se s takimi krilatnicami dičili zlasti zagovorniki misli, da je mogoče uveljaviti jugoslovansko zedinjenje samo s popolnim demontiranjem vseh jezikovnih in kulturnih posebnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev. Taki, skrajni centralisti so zadalji jugoslovanski misli največje udarce. Tudi sami nasprotniki centralizma so v svoji preveliki gorečnosti istovetili jugoslovanski centralizem z jugoslovansko idejo. To se je zlasti pokazalo v trenutku, ko je centralizem dokazal, da stoji vprav zaradi njega, vsa državna zgradba na lončenih nogah. Takrat so se do večerajšni verniki in celo apostoli jugoslovanske ideje odvrnili od nje in ji pokazali hrbet. Dezertirali so. Vse neureče, ki smo jih doživljali lansko leto in s katerimi nam tudi letošnje leto ni prizaneslo, so enostavno podtaknili jugoslovanski misli, ki v Jugoslaviji - kakor smo že rekli - nikdar ni zaživela. Že takrat, ko je jugoslovanska ideja preživljala najtežje preizkušnje, smo verovali, da bo ta ideja ponovno osvojila srca vseh in da bo - po najtežji preizkušnji - našla svojo pravo pot, tista

Crtez Frante Malog - Ulica u Ohridu

(Nadaljevanje na 2. str.)

(Nadaljevanje s 1.str.)

to, ki so jo nakazali njeni največji stvaritelji. Zadnja govora ministra Grola in prvega podpredsednika kr. vlade, dr. Krnjevića, ki ju priobčujemo na drugem mestu, nam kaže, da smo se našli zopet na pravi poti in da si je jugoslovanska zamisel utrdila pot tam, kjer je njena pričujočnost najnujnejša in zato najučinkovitejša. Oba govora uglednih jugoslovanskih državnikov sta odločna zapoved: **NAZAJ K JUGOSLOVANSKI MISLI!**

Jugoslovanska misel je doživljala največ udarcev v sporih med Srbi in Hrvati. Eni in drugi so tej ideji pripisovali zasluge in vzroke za ta spor. V resnici pa so bili vzroki čisto drugi. Jugoslovanska zamisel nima z njimi ničesar skupnega. Nasprotno, če bi jugoslovanska ideja našla pot v srca vseh Srbov in vseh Hrvatov, bi se ti spori znatno omilili, kar sami po sebi. Težke in tragične preizkušnje bodo brez dvoma izlečile hude rane in izravnale prepeče, ki so bili v glavnem izkopani po sovražnih grobokopih samo zato, ker je bila Jugoslavija na poti germansko-laški grabežljivosti.

V tej številki priobčujemo tudi okrožnico ameriških Hrvatov, s katero se obračajo do svojih bratov Srbov. Tudi ta okrožnica je dokaz, da se vračamo nazaj k ideji jugoslovanstva. Ali tej ideji neizogibne jugoslovanske skupnosti, za katero tako prepričevalno govorita vsa krvava preteklost in kruta sedanjost, moramo tudi mi sami dati čimveč veljave. Izkopati se moramo iz ozkih obzorij samosrbstva, samohrvatstva in samoslovenstva. Poiskati moramo zopet samega sebe, zavihati moramo rokave in z vse-

mi silami delati na stvaritvi prave, velike Jugoslavije, v kateri bo jugoslovanska ideja, ki je ideja širokogrudnosti, plemenitosti, ljubezni in zupanja, ideja usodne povezanosti, ideja družinskega bratstva, našla svojo pravo obliko. Naši v domovini, ki se z največjim junaštvom in požrtvovalnostjo ramo ob rami borijo proti skupnemu sovražniku, so jugoslovanski ideji v ognjenem krstu izpričali njeno polno veljavo. 20 let smo živeli skupno življenje. 20 let smo se včasih tudi kregali in prepirali, pogostokrat več, kakor je bilo potrebno, ali če bi vprašali šumadijskega kmeta, slavonskega delavca, dalmatinskega ribiča ali slovenskega obrtnika - kaj misli o Jugoslaviji, bi vsi ti štirje gotovo odgovorili, da jim je bila Jugoslavija, kljub vsemu, vendarle tista dobra krušna mati, ki se je vsak dan s solzami v očeh spominjajo.

Naši vodilni politični prvaki, ki nosijo pred narodom in zgodovino ogromno odgovornost so - po vesteh iz domovine - naslutili, da se ves danes podjarmljeni narod vrača zopet nazaj k jugoslovanski zamisli, v kolikor se je mogoče v najtežjih trenutkih svoje zgodovine, oddaljil od nje. Pravilno naslutenje narodnih potreb, posebno pod sedanjimi težkimi okolščinami, je posebna odlika narodnih voditeljev in kot ljudje, ki nismo niti za trenutek podvomili v silo in moč jugoslovanske misli, se tega spoznanja veselimo, ker nam ponovno dokazuje, da je jugoslovanska misel večna. Ta vera nam daje največja jamstva, da bomo iz te vojne izšli kot zmagovalci tako nad zunanjimi, kakor tudi notranjimi sovražniki Velike Jugoslavije.

SEDANJA BORBA JE TEMELJ NAŠE BODOČNOSTI

DVE ZNAČAJNI IZJAVI ODGOVORNIH DRŽAVNIKOV

Prometni minister, g. Milan Grol je govoril Jugoslovanom na londonskem radiju in med drugim povedal tudi tele važne misli in ugotovitve:

"Naš narod se ni brez vzroka ogorčeno razburjal ob podpisovanju pristopanja k tripartitnemu paktu dne 25. marca 1941. l. Danes se jasno vidi, s kakšnimi partnerji, naj bi Jugoslavija vezala svojo usodo. Nikdar vendar ne more biti prijatelj našega naroda tisti, ki je uničil Beograd in ki uničuje naš narod. Nato je govornik posebno pojasnil, kako je kombinirani napad Nemcev, Lahov, Madjarov in Bolgarov z ustaškim prevratom, ki je bil skupno pripravljen mnogo pred 6. aprilom, satansko razkosal Jugoslavijo. Govornik se je dotaknil zgodovinske intrige germanskega zavojevalnega načrta, ki je ob aneksijski krizi l. 1908. poskušal ločiti Srbijo od Črne gore in od Jadranskega morja. Naš narod je že tedaj občutil aneksijo Bosne in Hercegovine kot zatiskanje zanke okrog vratu in se zato ni mogel nikoli pomiriti z aneksijo.

Iz takratnega splošnega jugoslovanskega poplaha je prišlo do atentata na Ferdinanda in prva svetovna vojna je vezana na te dogodke.

Tokrat je sovražnik pripravil novo zanko okrog vratu našemu narodu in to na še podlejši način, tako v Bosni srbskemu življu, kakor tudi državni skupnosti Srbov, Hrvatov in Slovencev. Po davno pripravljenem zločinskem načrtu je bila projektirana takozvana "neodvisna hrvatska država". In ta takozvana nacionalna Hrvatska izročila Italiji najbolj hrvatske kraje Jadranskega morja. Italiji torej - stoletnemu sovražniku Hrvatov, a hrvatska prestolnica, naj bi se premaknila v najbolj srbsko bosansko krajino - v Banjaluko.

Vse to je lahko storila samo podla zločinska banda laških in nemških plačencev, ustašev in frankovcev z izdajo tradicij in življenskih interesov Hrvatov. Pri tem je ta druhal ogrožala tudi sam obstoj Srbov v Bosni in Hercegovini. Če vse to povežemo z zločinskim razseljevanjem Slovencev, potem se nam jasno pokažejo obrisi načrta, katerega cilj je nasilna odvrnitev Slovanov čim dalje od Jadrana ter utrditev krvavega sovraštva med Srbi in Hrvati. Ta satanski germanski načrt opustošenja Jugoslavije, po katerem bi se morale temeljito predrugačiti usodnosti srbskega, hrvaškega in slovenskega naroda, moramo vsi imeti stalno pred očmi, ko gledamo na te dogodke. Hitlerjev program je razkosati Jugoslavijo, zanesti sovraštvo ne samo med Srbe in Hrvate, pač pa razdvojiti same Srbe med seboj, uničiti in to ne samo z orožjem in lakoto, pač pa tudi z bratomornim zatiranjem enih in drugih.

Ničesar, bratje, kar je v Hitlerjevem programu, ne more biti naš program. Danes moramo celiti naše rane, povezati vse naše sile, kajti bliža se čas, ko

jih bomo krvavo potrebovali za odločni udar na sovražnika. V tem času je potrebno, da se pokaže kdo nekaj pomeni in s kom se brati.

MERA, S KATERO SE BODO HRVATI IN SLOVENCİ NAŠLI Z RAMO OB RAMI S SRBI V TEM ČASU, TO BO MERA ZA TEMELJE NJIHOVE DRŽAVNE SKUPNOSTI. VOLJA NARODA, KI MORA PREOBRAZITI ŽIVLJENJE DRŽAVNE SKUPNOSTI SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, SE MORA POKAZATI V ZEDINJENI ENAKI SILI VSEH V ČASU, KI SE BLIŽA Z VELIKIMI KORAKI!

DR. KRNEVIĆ: DOGODKI SO POKAZALI, KAKO POTREBNA JE UREJENA JUGOSLAVIJA TAKO SRBOM, KAKOR HRVATOM IN SLOVENCEM...

V spopolnitev govora ministra Grola na londonskem radiju, je prvi podpredsednik kr. vlade dr. Juraj Krnjević izjavil tole:

"Govor ministra Milana Grola na radiju je po mojem prepričanju zelo važen. Drago mi je, da lahko rečem, da z govorom soglašam tako v pogledu ocenjevanja dogodkov, kakor tudi glede zaključkov, ki jih je iz teh ocen izvajal g. Milan Grol.

Nemci in Italijani niso prijatelji niti Slovencev, niti Hrvatov, niti Srbov, pač pa so zakleti sovražniki tako srbskega kakor hrvaškega in slovenskega naroda. Če je kdo kdajkoli o tem podvomil, so mu dogodki zadnjih let prožili za to neovrgljive dokaze. S svojimi zavezniki sta Hitler in Mussolini storila vse tako na severozahodu, na severu in na jugu, tako na vzhodu in jugovzhodu Jugoslavije, da bi oslabil Slovence, Hrvate in Srbe, da bi onemogočila njihovo skupno življenje in da bi jih trajno podvrgla njihovega gospodarstva. Predvsem pa sta se trudila da do skrajnosti zadržita odnose med Srbi in Hrvati. Spore, ki so obstojali zadnjih 20 let in iz njih nastalo nezaupanje, poskušata tako poglobiti, da bi jih nikoli več ne bilo mogoče premostiti. Ko jima nobeno drugo sredstvo ni moglo nuditi zaželenega uspeha sta s prelivanjem nedolžne krvi hotela za vedno oddeliti ene od drugih. Taka satanska misel se je lahko porodila samo v glavah nestvorov, ki se nista celo med svojim lastnim narodom, strašila prav nobenega sredstva, da bi se dokopala oblasti.

Strašno in grozno je to kar se je pri nas dogajalo v zadnjih 10 mesecih. Nad nedolžnimi Srbi so počenjali najstrašnejše zločine. Kot Hrvat in kot član hrvaškega kmečkega gibanja, ki je vedno in brezizjemno odbijalo uporabo sile v politični borbi, nimam zadosti besed, da izrazim svojo bol zaradi teh zločinov in da jih obsodim. Taki zločini so bili vedno tuji duši hrvaškega naroda in nimajo ničesar skupnega z njim. Izvršila jih je peščica pokvarjenih, mo-

(Nadaljevanje na 3.str.)

(Nadaljevanje z 2.str.)

ralno diskvalificiranih tipov, ki so se leta in leta vzgajali v Italiji in Nemčiji, medtem ko sta obe ti dve državi sklepali pogodbe o prijateljstvu. Ti ljudje so mnogo Hrvatov, pa med njimi tudi mene, obsodili na smrt.

Tudi pri izvrševanju teh zločinov so igrali Nemci in Italijani dvojni vlogi. Na eni strani so podpihovali in pomagali zločince v njihovih delih, na drugi strani pa so se prilizovali kot prijatelji nedolžnih žrtev. Pri tem jim ni bilo niti za Hrvate niti za Srbe, pač pa je njihova igra šla za enim samim ciljem, da zadenejo tako ene kakor druge in predvsem njihovo skupno državo Jugoslavijo. Te resnice se moramo zavedati in po njej postopati.

Jzpod domačega latnika

NJ. VEL. KRALJ PETER II.

POTUJE V AMERIKO

AMERIŠKI LISTI POROČAJO, DA BO NJ. VEL. KRALJ PETER II. ODPOTOVAL ŠE PRED MESECEM JULIJEM V ZDRUŽENE AMERISKE DRŽAVE. PREDSEDNIK ROOSEVELT JE ŽE PRED LETOM DNI POSLAL SVOJEGA SINA, KAPETANA JAMESA ROOSEVELTA V JERUZALEM, KJER JE TAKRAT BIVAL NAŠ KRALJ, DA GA POVABI V AMERIKO. NJ. VEL. KRALJ PETER II. BO TOREJ SVOJE POČITNICE PREŽIVEL V ZDRUŽENIH AMERIŠKIH DRŽAVAH IN BO IMEL OB TEJ PRILIKI POSVETOVANJA S PREDSEDNIKOM ROOSEVELTOM IN DRUGIMI AMERIŠKIMI DRŽAVNIKI. LISTI POROČAJO TUDI, DA BO NJ. VEL. KRALJ OBISKAL NAJVAŽNEJŠA AMERIŠKA INDUSTRIJSKA SREDIŠČA. BAJE BO OB TEJ PRILIKI JUGOSLOVANSKO POSLANIŠTVO V WASHINGTONU POVIŠANO V AMBASADO.

DR. IZIDOR CANKAR, JUGOSLOVANSKI POSLANIK V BUENOS AIRESU JE IMENOVAN ZA POSLANIKA V KANADI. Podpredsednik kr. vlade, g. dr. Miha Krek, ki je govoril v nedeljo na londonskem radiju, je med drugim tudi sporočil, da je naš poslanik v Buenos Airesu, g. dr. Izidor Cankar imenovan za jugoslovanskega poslanika v Kanadi.

HRVATSKA BRATSKA ZAJEDNICA V AMERIKI je poslala okrožnico vsem Srbom, ki prebivajo v Ameriki. Med drugimi pravijo bratje Hrvati v svoji okrožnici tudi tole: Bratje Srbi! V teh časih je naša dolžnost, da se zedinimo in da s svoje strani doprinesemo čim večji delež za zmago zaveznikov. To zahteva od nas naša nova domovina in naši bratje, ki se borijo v planinah proti nasilniku. Z najiskrenejšimi željami se obračamo našim bratom Srbom in jih prosimo za kar najtesnejše sodelovanje v borbi proti fašizmu. - Na posebni skupščini so sprejeli ameriški Hrvatje resolucijo, v kateri najstrožje obsojajo zločine Paveličevih razbojniških druhal. Najenergičnejše obsojajo bratje Hrvati pobijanja Srbov na Hrvaškem. Skupščina je poslala posebno poslanico predsedniku Rooseveltu, v kateri se mu ameriški Hrvatje najlepše zahvaljujejo, da ni upošteval vojne napovedi "neodvisne hrvaške države" in tudi ni postopal s Hrvati v Ameriki tako, kakor postopa z državljani ostalih vojskujočih se držav, pač pa jih še nadalje smatra za prijatelje Amerike.

HRVAŠKA IN DALMACIJA STA NABITI LAŠKE VOJSKE. Čedalje večji upori, ki se ponavljajo z dneva v dan na ozemlju Hrvaške in Dalmacije so Lahom vlili močan strah v kosti. Laške posadke v posameznih krajih so bile močno pojačane. Nekaj bežnih podatkov naj zadržimo za oceno laškega strahu. V Splitu in okolici sta razmeščena XVIII. in VI. armadni zbor. Poleg tega pa jima je pridružena še 22. divizija. V Dubrovniku stoluje XIV. armadni zbor, pridružena pa mu je še 32. divizija Marche. V Gospiću je 13. divizija Re. V Šibeniku 151. divizija Peruggia, v Mostarju 1. divizija alpincev, v Sinju 15. divizija Bergamo. Poleg rednih edinic je v vseh krajih tudi veliko število črnosrajčnikov. Zanimivo je, da niso Lah iz Hrvaške in Dalmacije odvlekli nobenih čet za Rusijo. Tudi v Sloveniji so bile posadke močno pojačane.

DOBRA PREROKOVANJA. Tudi v tej vojni se vrstijo prerokovanja drugo za drugim. Ker pa je ta-le prerokovanja izpovedal sam poslanik Ameriških združenih držav v Kairu velja, da jih zvedo tudi naši čitatelji. Gospod poslanik je dejal, da je v Ameriki več prerokov izjavilo: 1. da bo Amerika vstopila v vojno v me-

Ravno ti tragični dogodki so pokazali kako potrebna je urejena Jugoslavija tako Srbom, kakor Hrvatom in Slovincem. Ta zavest in popolna solidarnost v današnjih časih - kakor je to zelo dobro ugotovil g. Grol - bo položila nepremagljive temelje njihovi skupni bodočnosti."

To izjavo g. podpredsednika dr. Krnjevića je prečital na londonskem radiju g. Večeslav Vilder, ravnatelj poročevalske službe kr. vlade, ki je svoja izvajanja zaključil z naslednjimi besedami: "Tako ste slišali prvaka in zastopnika Srbov, kakor tudi zastopnika in prvaka Hrvatov, ki sta složno izrazila razpoloženje naroda iz Londona, ker je na žalost mogoče samo od tu svobodno slišati pravi glas Srbov in Hrvatov."

secu decembru 1941. To se je v resnici tudi zgodilo. 2. da bo Hitler umrl daleč izven Nemčije v teku meseca maja 1942. (Fantje, takrat bo pa tekel viski, kakor bi ga iz škafa izlival!) 3. Mussolinija bodo ubili v Rimu v teku meseca decembra 1942. (Velike škode, pa tudi koristi ne bo!) 4. Vojne bo konec v mesecu januarju 1943. - Da bi Bog le uslišal ameriške preroke!

LAŠKE HIJENE ZOPET BRSKAJO PO GROBIŠČIH. Pred dnevi je Mussolini odpotoval na Sardinijo. To naj bi bil prvi laški korak za zasedbo Korzike. Lavalov odposlanec razgovarja že nekaj dni v Rimu o laških rivendikacijah" napram Franciji. Naskok z orožjem Lahom ne diši, ker se boje, da se ne ponovi grška pustolovščina.

LAHI FALSIFICIRAJO HRVAŠKE BANKOVCE. Že od pantiveka so Lah sveto znani kot največji žeparji našega planeta. "Če ne more, Lah ne ukrade", pravijo naši Kraševci. Ta slovenski pregovor je ponovno dobil svojo potrditev. Ko je Pavelić s svojimi zločinci izdal Jugoslavijo in ustanovil nekako "neodvisno državo", so se mu Lah tako ponudili, da mu bodo natiskali bankovce. Ali Lah so bili vredni sinovi svoje žeparske tradicije in so natiskali ogromne količine več bankovcev, kakor pa jih je naročil Pavelić. Te viške so odposlali svoji vojski v Dalmacijo, da tamkaj pokupijo vse, kar se da od kmetov dobiti. Ob neki priliki so Paveličevi oblastniki dobili v roke nekaj takih odvišnih bankovcev. Stvar so izročili policiji, ki je krivce našla, ali so stvar hitro potlačili, ko se je izkazalo, kdo je prav za prav krivec.

LAŠKO SKRIVNO OROŽJE. Že kmalu po izbruhu abesinske vojne se je Mussolini čeljustil, da ima poleg 8 milijonov bajonetov tudi še neko skrivno orožje, s katerim bo že pokazal svetu. Pravijo, da se je tata Baldwin, ki je bil takrat angleški predsednik vlade, Mussolinijeve grožnje tako ustrašil, da je odpovedal nameravano oboroženo intervencijo in se zadovoljil z znanimi sankcijami. Šele 30. oktobra 1940 so Lah vsemu svetu zaupali, da je njihovo orožje takozvana "cavalletta" ali "grillo" (ščurek), jurišni čoln, živ torpedo, napadlo angleško mornarico v Gibraltarju in povzročilo ogromno škodo. Istega dne je angleška admiraliteta v Gibraltarju javila, da je peščica laških mornarskih častnikov poskušala torpedirati angleško križarko, ki je bila usidrana v luki, z nekim posebnim instrumentom. Namera pa je Lahom spodletela, tako je sporočila admiraliteta, ker je en torpedo eksplozirala ob vходу v luko ne da bi povzročil tudi najmanjšo škodo, medtem ko je drugi torpedo zadel ob obalo na španskem ozemlju. Po tem dogodku so Lah dolgo časa molčali o "skrivnostnem živem torpedu". Šele v bojih za Kreto in pozneje ob napadih na Malto in Aleksandrijo so zopet potegnili iz ropotarnice mussolinijansko iznajdbo. Posebno v mesecu decembrulansko leto so trdovratno kričali, da je njihovo živo torpedo poškodovalo kar dve angleški križarki v aleksandrijski luki. Sedaj so Nemci prvi nekaj pričeli pripovedovati o famoznem laškem skrivnostnem orožju. Nemci pravijo to-le: Ko je pilot zapazil ladjo, ki jo hoče torpedirati, požene iz podmornice posebno torpedo v morje. Na samem torpedu v njegovem prvem delu zavzame sam mesto pilota in požene torpedo z vso brzino proti cilju. Ko se je približal cilju na neko določeno daljavo, pritisne na gumb in posebna priprava ga vrže z gumijastim čolnom vred v morje. Na ta način si reši življenje. O novem orožju Nemci ne govorijo s prevelikim navdušenjem, pravijo celo, da

(Nadaljevanje na 4.str.)

(Nadaljevanje s 3.str.)

ni še v vsem izpopolnjeno in da ga zato tudi tako porredkoma uporabljajo. Pri tem Nemci nekoliko zafrkljivo ugotavljajo, da so za take podvige potrebni izredno drzni mornarji. Seveda pa je švabski zaveznik pozabil povedati, da mati Italija takih junakov ni preveč rodila. Misli pa si je to prav gvišno.

PRUSKI MOZGANI SO NEPREKOSLJIVI. "Völkischer Beobachter" z dne 26. aprila se na vsa moč hvali v kakšni strašni zadregi, da so sedaj Angleži in Amerikanci zato, ker da nima njihova oboroževalna industrija dovolj brusilnic diamantov. Nemški jokel, ki soli možgane svojim telebancem pravi, da imajo sicer Angleži in Amerikanci popoln monopol na pridobivanje diamantov, da pa nimajo brusilnic in da jim zato ti diamanti nič ne koristijo. Oni pač, Prusjaki, kontrolirajo danes svetovno znane brusilnice na Nizozemskem v Antwerpnu, Amsterdamu itd., pa tudi doma v Hanau. Za vrtanje zelo trdih kovinskih zlitin, pravi prusjaški modrijan, so neobhodno potrebni diamanti, ali diamante imajo Angleži, mi pa bruse. Res je, zavezniki imajo pšenico, Prusjaki pa mline, zavezniki imajo vsa potrebna živila, Prusjaki pa velik apetit in poleg njega tudi še bruse, brez diamantov, zato pa tudi tako uspešno brusijo možgane svojim prusjaškim telebancem. - Prusjaki pa poskušajo svojo "vistosmerjeno" pamet vsiliti tudi ostali Evropi. Pred nekaj tedni so poklicali v Draždane na Nemško "bojevnike" vseh evropskih narodov, ki se borijo proti boljševidnemu. Med Slovani so bili zastopani seveda tudi ustaški Hrvatje poleg Slovakov in Bolgarov. Glavni govornik neki prusjaški major Tröge je "bojevnike" pozdravil z besedami Heraklita: "Vojna je mati vsega zla, kraljica vseh. Iz enih napravlja sužnje, iz drugih svobodnjake". Hrvaški Gotje so se gotovo muzali, ko so slišali iz ust samega Hitlerjevega odposlanca, da so postali - pruski sužnji, in da morajo biti na to še ponosni.

LAHI SPET TREPETAJO. Iz švicarsko-italijanske meje poročajo, da vlada v zadnjem času v Italiji velika nervoznost. Mnogo se pripoveduje o novi angleško-ameriški ofenzivi v Libiji. Bojazni ni mogel zamolčati niti rimski radijo, ki je 16. t.m. preko laškega vojaškega kritika oznanil, da je Italija pred velikimi dogodki in da čakajo italijansko vojno mornarico v prihodnjih tednih nove junaške naloge. Tudi "Giornale d'Italia" prinaša poročilo, v katerem pravi, da so italijanska izvidniška letala ugotovila veliko koncentracijo angleško-ameriških vojnih ladij v Sredozemskem morju. S posebnim poudarkom je radijski napo-

vedovalec v Rimu 18. t.m. povedal, da je dospela v Gibraltar močna angleška eskadra z eno težko bojno ladjo, eno križarko in s štirimi rušilci. Dostavil je, da sta vsidrana v gibraltarski luki že od poprej dva angleška nosača letal. Istega dne zvečer je isti napovedovalec tolažil italijansko javnost z novico, da so opazili v bližini Tripoli-ja močno angleško-ameriško vojno brodogve. Obenem je napovedovalec s trepetajočim glasom povedal, da mora biti Italija pripravljena na vse, posebno sedaj ko je bil glavni del nemškega letalstva premeščen iz Sicilije na vzhodno bojišče.

KONCENTRACIJA LAŠKIH ČET V SEVERNI ITALIJI. Z velikim začudenjem se vprašujejo švicarski poročevalci nevtralnega in zavezniškega tiska, kakšni so vzroki, da so Italijani v zadnjem času masirali številne vojaške edinice v severni Italiji. Prav posebno pojačane so bile edinice v industrijskih središčih severne Italije. in tudi vsa utrjena črta, ki poteka vzdolž nemško-italijanske meje od Brennerja pa do Reke je polnozasedena z vojaštvom. Utrdbe na jugoslovansko-italijanski meji, ki so jih Italijani meseca maja l. l. popolnoma izpraznili in zapustili, so bile v zadnjem času ponovno zasedene in opremljene z daleko-stermim orožjem. Poročevalci se sprašujejo proti kateremu sovražniku so naperjene te varnostne mere. Zavezniki gotovo ne mislijo Italije napasti preko Alp in Brennerja. Ali se nemško-laško prijateljstvo že tako očito krha, se sprašujejo poročevalci. Na drugi strani mislijo nekateri, da je notranja italijanska fronta že tako razrahljana in da je prav posebno nevaren fašizmu severni del Italije, pa mislijo zato da so bili ti ukrepi izvršeni zaradi notranjih potreb, obenem pa tudi zato, ker je zelo verjetno, da bi v trenutku izbruha nemirov v Italiji, virli Nemci v severno Italijo. Drugi zopet smatrajo, da pomenijo vse te alarmantne vesti politični manever Mussolinija, ki se poskuša na ta način izogniti nemški zahtevki po odpošiljanju novih laških divizij na rusko fronto. Že bližnji dogodki bodo pokazali kje je resnica.

SESTANEK ZASTOPNIKOV SLOVANSKIH NARODOV V LONDONU. V nedeljo dne 17. t.m. so se sestali v Londonu zastopniki vseh slovanskih narodov k skupnemu posvetovanju. Prisotni so bili zastopniki Rusije, Češkoslovaške, Poljske, Jugoslavije in Bolgarije. Zastopniki slovanskih narodov so sklenili, da se bodo njihovi narodi borili brez prestanka za svobodo in pravico vseh narodov, ki so jih osovinski zločinci začasno podjarmili. Čas osvobojenja je blizu, tako so izpovedali zastopniki slovanskih narodov v Londonu.

Kako je v resnici na Hrvaškem?

Podpredsednik kr. vlade, dr. Juraj Krnjević, je prejel obširno poročilo iz domovine, iz katerega sledi, da je stanje na Hrvaškem v tem trenutku takole:

Ogromna večina Hrvatov obsoja teroristični režim Pavelića. Hrvatje so bolj ko kdajkoli ostali zvesti političnemu programu svojega voditelja dr. Mačka. Z vsemi silami in sredstvi se upirajo zasedbenim oblastem in njihovim pomočnikom. Pavelić se zaveda ne priljubljenosti, ki jo uživa med hrvaškim narodom, pa je zato poskušal sklicati hrvaški sabor, katerega člani je sam izbral, da bi tako svojemu režimu postavil krinko hrvaške tradicionalne ustavnosti. Ta Pavelićev poskus pa se ni obnesel. V sabor niso bili poklicani prvaki Hrvaške kmečke stranke, ker da so se pregrešili proti načelom ustašev. 44 zastopnikov HSS je naravnost odbilo sodelovanje v Pavelićevem saboru. V imenu tistih, ki so se kljub vsemu odzvali pozivu v sabor, je dr. Ljubičić v takozvanem saboru prečital tole izjavo:

"Z največjim terorjem smo bili prisiljeni priti v sabor, poklicu smo se odzvali samo iz strahu za svoja življenja. Protestiramo proti sedanjemu stanju v zemlji, proti aretaciji predsednika dr. Mačka in proti nameravani izvolitvi Spoleta za hrvaškega kralja." Zaradi te izjave je bil Pavelić primoran spregovoriti o usodi dr. Mačka. Celo muslimani, najzvestejši oprode Pavelića so protestirali proti izjavam dr. Kuke, ki je Pavelićev minister pravosodja, v katerih je med drugim dejal, da se morajo vsi Hrvati vrniti v katolicizem, ki da je vera njihovih očetov. Pavelić je moral izjaviti da je dr. Kuka lagal.

Usoda Dalmacije, ki so jo zasedli Italijani, je zelo težka. Več tisoč jugoslovanskih nacionalistov, pristašev HSS, samostojnih demokratov, levičarjev in celo frankovcev so Lah internirali na Liparskih otokih. Prvak HSS Dane Škarica je izginil nekje v Italiji in nihče ne ve za njegovo usodo. Prvak Danjko Andjelinović je interniran na Liparskih otokih. Prvak HSS Paško Kaliterna je v zaporu v Splitu z ostalimi interniranci Belamarićem, Ivom Tartaglia, Zvonimirom Skaljkom in Ante Belašem. Glavno delo guvernerja Dalmacije Bastiani-ja je, da za vse slučaje zajamči Dal-

macijo Italiji. Glavna skrb laških okupatorjev je hujskanje Srbov in Hrvatov med seboj. Lah so nagnali ustaše, da inscenirajo zločine nad Srbi, nato so te scene fotografirali, fotografije pa uporabljajo za razpaljenje mržnje Hrvatov proti Srbom. Hrvaška inteligenca je to intrigo razkrinkala in je zato odpor proti Italijanom še večji.

V zadnjem času se upori Dalmatincev proti Italijanom čedalje širijo. Lah so podvzeli najstrožje varnostne mere. Policijska ura v Splitu pričinja ob 2 uri popoldne, v Šibeniku pa ob 5 popoldne. Pavelić samovoljno razpolaga z javno in zasebno imovino, največkrat v korist Lahov in Nemcev, ki vlačijo iz dežele vse, kar je premakljivega.

Da bi ustaši pridobili hrvaškega kmeta, so ustanovili takozvano hrvaško kmečko zajednico. Pavelićev minister trgovine, Tot je na silo skupaj zgnanim kmetom pripovedoval o novem prusjaškem redu v Evropi. Po končanem govoru mu je neki kmet tako-le odgovoril:

"Vse je to lepo in dobro, kar ste nam sedaj povedali, ali naši možje sprašujejo, kaj dela in kaj misli dr. Maček. Vse drugo nas ne zanima."

Hrvaški narod je skrajno nerazpoložen napram Pavelićevem režimu. Ogromna večina mož in fantov se ne odziva poklicu na orožne vaje. Po vzorcu iz prve svetovne vojne se po vsej Hrvaški organizirajo zelezničarske, gospodarske sabotaže so že splošne. Kmetje ničesar ne prodajajo Zagrebu. Izmenjava blaga je edini način trgovanja. Zelo velik del zemlje je neobdelan. Kmetje delajo samo še za lastne potrebe. Kmetje iz okolice Zagreba so organizirali pravo blokado in ne pustijo v mesto nobenih živil. Dva zastopnika iz zagrebške okolice sta morala odstopiti kot člana sabora, ker so jima kmetje zagrozili, da ju bodo v nasprotnem slučaju pobili. Pavelićevi krogi priznavajo, da bo Zagreb v mesecu maju trpel lakoto, medtem ko vlada v nekaterih drugih krajih že danes zelo občutno pomanjkanje živil. Tako je v Makarski že nekaj ljudi umrlo od lakote.

Pavelićeva vlada plačuje Lahom za stroške okupacije 125 milijonov lir mesečno. Koliko plačuje Nemcem, vlada ne pove, ker se boji ogorčenosti naroda.